

*Карцева М. Д.,**старший викладач кафедри іноземних мов та міжкультурної комунікації
Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця**Білик Н. О.,**старший викладач кафедри іноземних мов та міжкультурної комунікації
Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця*

ЕТНООРІЄНТОВАНИЙ СКЛАДНИК ІНШОМОВНОГО НАВЧАННЯ

Анотація. У статті розглянуто національно-культурну специфіку іноземних студентів, їх культурно-типологічні стилі навчально-пізнавальної діяльності. Означено, що в методиці викладання мови іноземним громадянам приділяється значна увага питанню етноорієнтованого навчання як одному з головних чинників. Важливим моментом є і те, що інофон вступає в освітній процес уже сформованою особистістю. Кожний іноземний студент – це суб'єкт певної культури, відносин, стереотипів, зі специфічною ментальністю, психологічним станом, особливим сприйняттям світу й іншого соціокультурного середовища. Зазначено, що спостерігаються розходження в організації навчального процесу, у методах навчання, в опорі на інші дидактичні принципи, в активізації різних ментальних механізмів, у стилі міжособистісних відносин. Тому пріоритетним напрямом стають дослідження культурно-типологічних стилів навчально-пізнавальної діяльності етносів під час вивчення нерідної мови. Типологічний стиль стає своєрідним прикладом, еталоном, нормою для всіх особистостей, закладеною його етнокультурною. Спираючись на дослідження І. Бобришевої щодо специфіки метаєтносів (груп етносів), зв'язано, що культурно-типологічний стиль – це сукупність постійних рис, що виявляються в навчально-пізнавальній діяльності метаєтнічної групи, що представляє окремих культурний регіон. Це регіональні утворення, культури яких перебувають у родинних відносинах як культура-донор і культури-реципієнти. Встановлено, що культурно-типологічний (регіональний) стиль формується як сукупність етнотипів студентів, на його основі моделюється стиль конкретного етнотипу учнів, що належить до даного культурного регіону. Наведено особливості представників африканського й арабо-мусульманського культурних регіонів. Узагальнено, що опис культурно-типологічного стилю представників культурних регіонів (етногруп) сприятиме мотивації та оптимізації процесу викладання нерідної мови.

Ключові слова: іноземний студент, етногрупа, навчально-пізнавальна діяльність, культурно-типологічний стиль, іншомовне навчання.

Постановка проблеми. Зараз світовий ринок освітніх послуг – це галузь, яка найбільш інтенсивно розвивається і має перспективне майбутнє. Освітні мігранти є важливим індикатором конкурентоспроможності вітчизняної вищої школи як на міжнародному, так і на внутрішньому ринках освітніх послуг, тому навчання цього контингенту є одним з основних напрямів. Постає необхідність створення умов для набуття студентами досвіду міжкультурної взаємодії, осягання культурної різноманітності світу, приязного, неупередженого ставлення до представників

будь-якої культури, формування готовності особистості до інтеркультурної мобільності. Сучасний навчальний процес потребує різноманіття, диференціації та індивідуалізації. Важливим моментом є й те, що інофон вступає в освітній процес уже сформованою особистістю. Кожний іноземний студент – це суб'єкт певної культури, відносин, стереотипів, зі специфічною ментальністю, психологічним станом, особливим сприйняттям світу й іншого соціокультурного середовища. Сформована система навчання у вищій школі країни, що приймає, (зокрема, й іноземних мов) може значно відрізнитися від звичної, прийнятої в рідній культурі іноземного громадянина. Розходження спостерігаються в організації навчального процесу, у методах навчання, в опорі на інші дидактичні принципи, в активізації різних ментальних механізмів, у стилі міжособистісних відносин. За суттєвих розходжень у системі навчання в багатьох виникають чималі проблеми, пов'язані із входженням в нову і за багатьма параметрами незвичну для них педагогічну реальність. Специфічний характер міжкультурної взаємодії етнофорів однієї групи – багатомовної, з різним соціальним, культурним і освітнім рівнем, з індивідуально-психологічними й особистісними особливостями. Виникає соціально-психологічна й дидактична потреба співвіднесення світосприйняття і світогляду представників різноманітних етносів, спираючись на їхні етнопсихологічні, етнокультурні, мовні особливості як суб'єктів освітнього процесу. Пріоритетним напрямом стають дослідження культурно-типологічних стилів навчально-пізнавальної діяльності етносів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Навчальні стилі, індивідуальну навчальну діяльність розглянуто в роботах М. Громкової, О. Збанацької, С. Змеєва, М. Кабардова, І. Колеснікової, М. Холодної, Б. Лівер. Педагогічна, вікова, етнічна психологія опрацьовується Н. Бахаревою, І. Зимньою, Е. Ільїним, В. Крисько, А. Леонтьєвим та ін. Основи етнології, етнопсихології, етнокультурні особливості народів, специфіку мовних картин світу, менталітетів і традицій дослідили С. Арутюнов, Т. Балихіна, І. Бібікова, В. Костомаров, Н. Формановська, В. Вагнер, О. Корнілов, М. Наумкин, І. Стернин та ін. Етнокультурним чинникам іншомовного навчання присвячені дослідження Е. Невмержицької, І. Пугачова, Л. Харченкової, Н. Поморцевої. У наукових працях Т. Балихіної, Чжао Юйцзяо, О. Бикової, М. Циренова, Х. Арслан, О. Барут, Батсуурі Батчімег аналізуються лінгводидактичні основи етноорієнтованого навчання другої мови окремих етносів. Розглянуто психологічні особливості представників різних етногруп і регіонів (С. Альохіна, М. Бондарчук, Є. Гейченко, А. Косталес, Н. Філімонова, Ле Куанг Шон та ін.). Національно-культурну

специфіку інофонів, їх культурно-типологічні стилі навчально-пізнавальної діяльності обґрунтовує І. Бобришева.

Мета статті – обґрунтувати доцільність іншомовного навчання представників окремих етносів з урахуванням їх культурно-типологічних стилів навчально-пізнавальної діяльності.

Виклад основного матеріалу. Особливою рисою даної навчальної дисципліни є те, що мова – це засіб формування, існування й вираження думок про навколишній світ. Мова виховує свого носія. Етнокультурна інтерпретація висвітлює нові аспекти проблеми розвитку. «Основою етнокультурної специфіки виступає культурно-психологічна система як функціональне ціле. В її рамках і за її законами вчиняється чуттєва й реактивна даність індивіда, етногрупи, етносу, що визначається умовами їх буття, культури. Полярними компонентами системи є суб'єкт (індивідуальний і колективний) та об'єкт (мова), а структурою – їх різнорівнева взаємодія, у ході якої розвиваються як суб'єкт, так і об'єкт. Вважаємо, що найбільш продуктивним у даному контексті є підхід, який засновується на поданні навчання як системи діяльностей. В опануванні іноземної мови суб'єкти повинні засвоїти чужу знакову систему, і йдеться насамперед про пізнавальний аспект їхньої навчальної діяльності. Результатом цього знайомства має стати, з одного боку, формування лінгвістичної й соціокультурної компетентностей, з іншого – опанування певного когнітивного коду. Таким чином, в оволодінні іноземною мовою виділяються дві складові: пізнавальна й навчальна, або декларативна (знакова система та її сприйняття / перше знайомство з нею) і процедурна (навчальні дії та операції; методи, прийоми навчання; комунікативно-мовленнєві навички та вміння)» [3, с. 88–89]. Найважливішою проблемою, з якою стикаються викладачі, є дослідження специфіки у способі отримання, перероблення й використання інформації, прояви розумових, інтелектуальних здібностей та психофізіологічних особливостей, тобто особистісних чинників, що впливають на процес навчання. З огляду на те, що успішність навчання, освоєння нової мовної картини світу зумовлена не тільки пізнавальними особливостями етногрупи, а й сформованими лінгвістичними, соціальними, культурними, історичними та релігійними традиціями. З'ясовано, що деякі міжетнічні відмінності в пізнавальних здібностях індивідів спричинено особливостями їхньої рідної мови. У методиці викладання мови іноземним громадянам приділяється значна увага питанню етноорієнтованого навчання як важливого чинника підвищення якості навчання цієї категорії студентів. Загальновідоме розуміння етнічної спільності як історично сформованого стійкого угруповання людей (плем'я, народність, нація), поєднаних територією та мовою. Додатковими умовами формування етносу можуть бути релігія, расові ознаки, господарська діяльність. Отже, основою процесу опанування іноземних мов представниками різних країн є психологічна, соціокультурна та діяльнісна складові частини, які обумовлюють стильову організацію навчально-пізнавальної діяльності. Соціокультурна складова частина відповідає за змістовні ознаки: властивості вербально-знакової системи та невербальних засобів, уявлення про спосіб життя, побут, традиції, національну психологію. Соціальна/діяльнісна складова частина – за функціональні ознаки: властивості нормативних способів оперування навчальним матеріалом, норм взаємодії й умов реалізації (перцептивні, мнемічні, розумові, мовленнєві, компенсаційні, регуляційні, взаємодія (соціальна орієнтація

та комунікація)). Психологічний аспект – структурні ознаки: панівні властивості психотипу, які формуються культурою. І. Бобришева визначає стиль навчання як індивідуально-своєрідні способи засвоєння інформації в навчальній діяльності, а в найширшому розумінні це властиві даному учневі усталені способи взаємодії зі своїм освітнім оточенням [1, с. 10]. Типологічний стиль стає своєрідним прикладом, еталоном, нормою для всіх особистостей, які змушені займатися цим видом діяльності (у межах культури), але на особистісному рівні даний стиль опосередковується ще й генотиповими якостями індивідуальності. Властивості етнокультурного стилю є обов'язковими компонентами індивідуального рівня, тобто виділяється деякий культурний варіант ознак, наявний як на індивідуальному, так і на груповому рівнях, і різних комбінаторик. У колективних показниках переважає кількість, тоді як індивідуальний суб'єкт проявляє якісні особливості. Це означатиме, що під час формалізації стилю навчально-пізнавальної діяльності етнотипу студента, що представляє групу, кількісні параметри стають не менш значущими, ніж якісні характеристики. Технологія навчання та стиль навчально-пізнавальної діяльності етнотипу дійсно виражається цивілізаційним досвідом етносу. Репрезентантами етносу є етногрупа й етнотип. Поняття етногрупи охоплює не просто суму індивідуальних психік, а об'єктовану систему, яка здатна посилювати чи послаблювати ті чи інші сторони індивідуальної психіки конкретного представника етносу. Етнотип – це узагальнений образ етносу, як і етногрупи. І. Бобришева зробила спробу розмежувати триєдність «етнотип» – «етногрупа» – «етнос», співвідносно із трирівневою організацією культурно-психологічної системи – мікро-, макро- і мегарівня. За визначенням дослідниці, етнос – це деяка етнічна спільнота загалом. Етногрупа й етнотип – це об'єктивовані образи етнічного колективного суб'єкта. В основі психологічних механізмів закладено універсальні, а підґрунтям соціокультурних є нормативні дії, які формуються на основі перших, виступають у ролі «соціокультурного досвіду». Психологічний чинник є своєрідним фільтром, який не дозволяє надмірної етнокультурної диференціації. Менша варіативність стильової організації навчально-пізнавальної діяльності етнотипу дає підставу не обмежуватися дослідженням лише окремих етнічних груп, а вивчати культурну своєрідність єдності, яка об'єднує кілька етногруп, так само виокремлених на основі спільності культурно-історичного розвитку й територіальної близькості проживання етносів, до яких вони належать [2, с. 22]. У діяльності існують такі компоненти, як потреба, мотиви, цілі, предмет (цінності), способи (норми) й продукт, які фіксують послідовність етапів діяльності. Діяльність групи являє собою систему, яка формується у взаємодії загальних етнокультурних та індивідуальних компонентів, основа якої – складна ієрархія. Індивідуальна діяльність втрачає значну частку свого незалежного існування, стаючи виконавицею загальних встановлень. Специфіка етногрупи проявляється в її емоційно-вольових, поведінкових аспектах.

Для організації моделей у навчанні перспективним є комплексний підхід, пов'язаний із позицією на рівні метагруп, що представляють метаєтноси, тобто сукупності етносів, поєднаних за принципом культурного споріднення і територіальній близькості проживання (поняття: «метагрупа», «метаєтнічний рівень»). Дослідження І. Бобришевої на метаєтнічному рівні пов'язано з вивченням специфіки метаєтносів (груп етносів),

культури яких перебувають у родинних стосунках як культура-донор і культури-реципієнти. Це регіональні утворення. Метаетнічна група – це сукупність етнічних груп, що характеризуються спільністю культурно-специфічних ознак, які визначають і стиль навчально-пізнавальної діяльності [2, с. 34–35].

Стиль навчально-пізнавальної діяльності етнотипу у вузькому розумінні тлумачиться як стійкий комплекс культурно-нормативних дій і операцій, спрямованих на засвоєння знань і формування практичних навичок та вмій, що здійснюються колективним суб'єктом (етногрупа) у процесі іншомовного навчання, характеризуючи його психологічну й культурну своєрідність. Принцип стильової єдності передбачає характеристику всього процесу загалом: перевагу зорового/слухового/моторного стимулу; типу мовного знака, типу навчального завдання (конкретного чи абстрактного); перевагу активного/опосередкованого спілкування (або активної/неактивної комунікації), паритетності/ієрархії; перевагу способів оперування навчальним матеріалом; перевагу видів мовної діяльності, рівня володіння мовою як формою результату тощо. Якщо під етнокультурним стилем навчально-пізнавальної діяльності розуміються стійкі культурно-психологічні прояви окремого етнотипу (етногрупи) студентів, то під метаєтнічним – стійкі прояви метаєтнічної групи. Фактично культурно-типологічний стиль – це сукупність постійних рис, що виявляються в навчально-пізнавальній діяльності метаєтнічної групи, що представляє певний культурний регіон. Оскільки культурно-типологічний (регіональний) стиль формується через сукупні дані, то на його основі моделюється стиль конкретного етнотипу учнів, що належить до даного культурного регіону. Специфічні відмінності однієї етнічної спільності від іншої залежать від ступеня прояву. Отже, стиль навчально-пізнавальної (когнітивної) діяльності є результатом багатовікового накопичення досвіду і традицій у системі виховання й освіти. Притаманні етногрупі стилі стабільні, вони зберігаються й діють у нових умовах навчання, іноді значно відрізняючись від звичних, рідних.

Відповідно до класифікації, запропонованої Річардом Льюїсом, культури за способом організації їхньої діяльності поділяються на моноактивні, поліактивні й реактивні. Носії моноактивних культур спрямовані на виконання завдання, пунктуальні, відповідальні. У суперечках врівноважені, привітні, намагаються бути об'єктивними. Носії поліактивних культур емоційні, імпульсивні, багатослівні й не завжди пунктуальні. Вони часто міняють плани, але у складних ситуаціях спроможні до імпровізації. У третю групу об'єднані культури, носії яких мовчазні, чемні щодо співрозмовника, пунктуальні. Уважається, що першим двом групам (моноактивні та поліактивні культури) складно спілкуватися одна з одною, легше – із представниками реактивних культур [5].

Соціокультурний підхід розглядає історичний і регіональний типи культур. Історичні типи – це епохи суспільного розвитку, що змінюють одна одну. Регіональні типи – це наднаціональні культурні єдності, які створюються в певному географічному регіоні й упродовж довготривалого історичного часу зберігають свою специфіку. У сьогочасній культурології найбільш поширені дві класифікації культурних регіонів світу. Перша, загальна, здійснює поділ світової культури за лінією Захід – Схід. Друга класифікація виокремлює культурні регіони меншого масштабу, як-от: арабо-мусульманський, африканський, індійський, далекосхідний, європейський і латиноамериканський.

Європейський тип культури характеризується демократизмом, динамізмом, антропоцентризмом, індивідуалізмом, активним перетворенням навколишнього світу й домінуванням однієї релігії – християнства.

Східний тип культури – традиціоналізм, стабільність, природоцентризмом, колективізмом і наявністю декількох релігій, зокрема буддизму, індуїзму, юдаїзму, ісламу, даосизму та конфуціанства. Окремо в рамках класичного Сходу розглядається мусульманський світ. Мусульманська культура сформувалася на кордоні Заходу і Сходу, тому має риси обох типів культури.

З огляду на вищевикладене розглянемо деякі етнотипи.

Африканський культурний регіон є поліактивною культурою, яку поділяють за мовною ознакою на англійськомовні, франкомовні та португальськомовні країни. Виразники африканського метаєтносу володіють однією, двома й навіть трьома мовами етнічних груп, що є причиною складних процесів інтерференції. В африканській культурі переважає сприйняття часу як циклічного процесу, коли все повертається на свої місця. Імператив родинної взаємодопомоги домінує, що є визначальним елементом картини світу. Уважають за краще постійний зоровий контакт. Характерний принцип братерства в середині своєї етнічної групи. В етнічній самосвідомості існує стійкий стереотип – протиставлення «ми – вони». Цей стереотип приховує в собі потужний емоційний заряд, багато в чому визначає етнічну поведінку. Африканський менталітет має значні відмінності. Африканські етнофори схильні до зміни настрою, що зумовлюється такими особливостями індивіда, як підвищена тривожність, нестійкість, емоційність.

Представники англійськомовної етногрупи (Нігерія, Ефіопія, Гана, Замбія, Танзанія) зазвичай поводяться стримано й тактовно, з помітним почуттям гідності. Цьому етнотипу притаманна незалежність, самовпевненість, непоступливість, мовчазність, замкнутість, надмірна сором'язливість, скритність, заглибленість у собі. Мають завищену самооцінку, іноді егоїстичні, орієнтуються тільки на свої бажання. Повільно засвоюють нові поняття, не зносять на заняттях швидкого темпу пояснення нового матеріалу, довго думають і повільно відповідають під час опитування, пред'являють великі вимоги до навчального процесу. Схильні до зорово-письмової діяльності, тестової форми контролю.

Африканці із франкомовних держав (Гвінея, Конго, Сенегал, Кот-д'Івуар, Малі, Нігер, Камерун, Того) зазвичай розкуті, товариські, легко встановлюють контакти. Цей етнотип характеризує відкритість, кмітливість, але водночас спостерігається емоційна нестійкість, схильність до занепокоєння і дратівливості, нетерплячість, іноді агресивність. Прагнуть до лідерства, легковажні, амбіційні, лякливі, часто втрачають самоконтроль. Індивідуалісти, у процесі групової діяльності воліють виділитися, демонструють незалежність від групи, не мають почуття колективізму, не бажають демонструвати невдачі.

Африканці, які спілкуються португальською (Ангола, Кабо-Верде, Мозамбік, Гвінея-Бісау й ін.), на тлі англо- і франкомовних осіб помітно поступаються в товариськості й активності. Вони здебільшого поводяться стримано, соромливо.

Отже, на метаєтнічному рівні культурно-типологічний стиль африканців відзначається конкретним мисленням. В емоційній же сфері в них проявляється чутливість (сенситивність), а у вольовій – ускладнення з тривалою концентрацією уваги на

певних об'єктах і труднощі з витримкою під час довготривалого психічного навантаження. Саморегулювання носія африканського метаєтносу орієнтоване зазвичай на адекватну самооцінку, стабільно. Серед африканців спостерігаються різні типи темпераментів, проте переважає холеричний тип. Це виражається в інтенсивності зовнішніх проявів емоцій, швидкій манері говорити, активному використанні міміки й жестів, у підвищеній товариськості тощо. Важливо зазначити, що прояви холеричного темпераменту стали деякою мірою стереотипними для всіх представників африканського культурного регіону. Іноді, вступаючи в контакт, африканський етнофор проявляє сором'язливість (особистісні особливості), яку можна сплутати із проявом меланхолійного або флегматичного темпераменту.

До арабо-мусульманського культурного регіону завдано відносити країни Близького Сходу та Північної Африки, а також країни, що входять до Ліги арабських держав. У цих країнах мають арабську мову за одну з офіційних. Арабський метаєтнос можна віднести до суперєтносу, тобто до великих народів (етносів), що включає значну кількість держав, в яких проживають араби. Арабський світ умовно ділиться на кілька регіонів, у яких спостерігаються особливості ділового етикету: країни Перської затоки (араби називають її Арабською, і цю мовну особливість варто враховувати, оскільки назва «Перська затока» може образити арабського співрозмовника). Країни Леванту (Йорданія, Ліван, Сирія), Єгипет, Судан, Лівія, країни Магрибу (Алжир, Марокко, Туніс). У кожній країні також існує специфіка, пов'язана насамперед з етноконфесійним складом населення (копти в Єгипті, негроїдні народності в Судані, бербері в Магрибі, християни в Лівані тощо). Особливості полягають як у самобутності деяких традицій, звичаїв і менталітету, так і в мові. Проте у країнах арабського культурного регіону надається велике значення ісламським звичаям, які вважаються традиційно арабськими, яких дотримуються всі араби незалежно від їхньої приналежності до релігії.

Культурно-типологічним стилем представників арабського етносу є інтровертний розумовий тип. Оглянемо деякі особливості, знання яких забезпечить найбільш комфортні умови проведення діалогу культур і досягнення поставленої мети, а незнання або нехтування ними може спричинити негативні наслідки.

Психологічними особливостями арабського метаєтносу є неквапливість, невибагливість і товариськість. Звичайно, у деяких носіїв названі психологічні особливості можуть бути не так яскраво виражені. Представники багатьох арабських країн – це веселі, життєрадісні люди, вони привітні, спостережливі, винахідливі. Їм найчастіше не вистачає ініціативності, вони безтурботні, недалекоглядні й безпечні щодо майбутнього. Ніколи не одержують від своєї роботи задоволення, їхня працьовитість не сполучається з дисциплінованістю, скрупульозністю та педантизмом. Працьовитість, наполегливість за відсутності дисципліни. Представники арабо-мусульманського культурного регіону мало уваги приділяють граматичним правилам. Маючи мінімальний лексичний запас на початковому етапі навчання, розпочинають спілкуватися, висловлювати свої емоції, знайомитися з новими людьми. Для них важливі не так логіка, суворості послідовність і аргументованість, як образність і різноманітність, поважають афористичність і розмаїття вражень. Імпульсивність, поривчастість і нестриманість у прояві почуттів безпосередньо відбиваються на засвоєнні знань.

Арабським етнофорам також властива підвищена реактивність і водночас миролюбність, незлопам'ятність, почуття гумору, гостинність, комунікабельність. Шанобливе ставлення до старшого [4, с. 210].

Отже, представникам арабсько-мусульманського регіону притаманні швидка пристосовуваність до будь-яких умов, добре розвинена слухова пам'ять, довільна й мимовільна зорова пам'ять. Під час навчання письму можливі труднощі. Арабським етнофорам властива певна розсіяність уваги, їм докучають одноманітні дії, тому викладачеві не можна втрачати контроль над процесами пізнання на уроці. У процесі взаємодії із представниками цього метаєтносу треба бути готовим до їх вільного ставлення до часу, разом виявляють здатність до активного, плідного творчого діалогу. Вони не маскують свої реальні почуття до співрозмовника, зокрема й до інших іноземців. Арабські студенти надзвичайно гостро реагують на критику, що робить їх уразливими.

Отже, урахувавши потенційні навчально-пізнавальні можливості та психофізіологічні особливості освітніх мігрантів із вищенаведених культурних регіонів у процесі організації іншомовного навчання потрібно:

- 1) використовувати зорову наочність;
- 2) під час семантизації – застосування перекладу та тлумачення;
- 3) давати пояснення як інструктування, іноді в зіставленні двох мовних систем (мови-посередника);
- 4) домінування дедуктивного методу введення нового матеріалу;
- 5) використання здебільшого тренувальних вправ;
- 6) використання питальних вправ, схем;
- 7) використовувати систематичний жорсткий контроль;
- 8) пріоритет таких видів мовної діяльності, як читання й говоріння.

Навчально-педагогічне іншомовне спілкування варто організувати з урахуванням принципів: 1) емоційної стриманості, створення позитивного емоційного тла; 2) дотримання ієрархії (непорушній авторитет викладача); 3) поважного ставлення до особистості кожного; 4) самостійності етнофорів.

Висновки. *Етноорієнтована* система містить системоутворюючі чинники, принципи функціонування, умови застосування, цілі (тактична, стратегічна, глобальна), компоненти (етнокультурний, педагогічний, психологічний і методичний). Опис культурно-типологічного стилю представників культурних регіонів (етногруп) сприятиме оптимізації процесу викладання нерідної мови, вирішенню таких лінгвометодичних завдань: спрогнозувати труднощі даного етнічного контингенту; зорієнтувати викладача та сформувати в нього комплекс етнометодичних знань, навичок і вмінь, необхідних для створення ефективної та психологічно комфортної педагогічної взаємодії в освітньому процесі; обирати ефективні для конкретного контингенту форми роботи (інтерактивні, усні або письмові тощо), методи організації групової та колективної взаємодії; визначати зміст навчання, орієнтований на певний етнічний контингент із метою мінімізації труднощів; опрацьовувати теми, що найбільше відбивають міжкультурні відмінності (релігійні, гендерні, табу тощо), у процесі індивідуальної та самостійної роботи; дозволить здійснювати корекцію у виборі методів, прийомів, форм і засобів навчання, власних стилю навчально-пізнавальних можливостей етногруп,

сприяти продуктивній психологічно комфортній взаємодії представників різних національностей в умовах поліетнічного навчального колективу, виховувати толерантне та доброзичливе ставлення один до одного.

Перспективним напрямом є створення банку даних культурно-типових рис когнітивного стилю і національних дидактичних традицій навчання різноманітних етногруп, рекомендацій щодо роботи з етнічним контингентом.

Література:

1. Бобрышева И. Культурно-типологические стили учебно-познавательной деятельности иностранных учащихся в методике обучения русскому языку как иностранному. Москва : Наука, 2004. 256 с.
2. Бобрышева И. Культурно-типологические стили учебно-познавательной деятельности иностранных учащихся в методике обучения русскому языку как иностранному : автореф. дис. ... докт. пед. наук: 13.00.02. Москва, 2004. 46 с. URL: https://new-dissert.ru/_avtoreferats/01002752943.pdf (дата звернення: 17.10.2019).
3. Карцева М., Билик Н. Резерви активізації мовної підготовки іноземних студентів. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологія»*. Острог : Вид-во НаУОА, 2018. Вип. 2 (70). С. 87–89.
4. Крысько В. Этническая психология. Москва : Академия, 2004. 320 с.
5. Льюис Р. Деловые культуры в международном бизнесе. От столкновения к взаимопониманию. Пер. с англ. 2-е изд. Москва : Дело, 2001. 448 с. С. 64–76.
6. Пугачёв И. Этноориентированная методика в поликультурном преподавании русского языка как иностранного : монография. Москва : РУДН, 2011. 284 с.
7. Холодная М. Когнитивные стили. О природе индивидуального ума. 2-е изд. Санкт-Петербург : Питер, 2004. 384 с. URL: <https://e-libra.ru/read/518185-kognitivnye-stili-o-prirode-individualnogo-uma.html> (дата звернення: 17.10.2019).

Kartseva M., Bilyk N. Ethno-oriented component of foreign language training

Summary. The article deals with the national and cultural specificity of foreign students, their cultural and typological styles of educational and cognitive activity. Much attention is paid to the problem of ethnic oriented education as an important factor in the methodology of teaching foreign citizens. An important point is that a foreigner enters the educational process by an already established personality. Every foreign student is the subject of a specific culture and relations, stereotypes, with a specific mentality, psychological state, a particular perception of the world and other sociocultural environment. The Ukrainian higher education system can be significantly different from the usual one adopted in the foreign citizen's native culture. Differences of educational process organization, teaching methods, reliance on other didactic principles and the activation of various mental mechanisms and the style of interpersonal relationships are observed. The intercultural interaction nature of different ethnic group's representatives is specific in the same training group. Research of cultural typological styles of learning and cognitive activity ethnic groups becomes priority direction of non-native language tuition. The meta-ethnic specifics research by I. Bobrysheva is associated with a collective subject (meta-group). These are regional entities. A meta-ethnic group is a collection of ethnic groups. It is characterized by a common culturally-specific features. These signs are determined the style of educational and cognitive activity. Features of representatives of African and Arab-Muslim cultural regions are described. Description of the cultural typological style of cultural regions representatives is contributed to motivation and optimization of the process of teaching a non-native language.

Key words: foreign student, ethnic group, learning and cognitive activity, cultural and typological style, foreign language tuition.